

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců JUDr. Tomáše Langáška a Mgr. Veroniky Baroňové v právní věci žalobkyně: **T. H. N.**, zastoupena Mgr. et Mgr. Markem Čechovským, advokátem se sídlem Opletalova 25, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, odbor azylové a migrační politiky, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 4. 2017, č. j. OAM-694/ZA-ZA05-HA08-2014, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. 12. 2018, č. j. 75 Az 3/2017 - 51,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e o d m í t á** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení případu

[1] Žalobkyně, státní příslušnice Vietnamské socialistické republiky, požádala o udělení mezinárodní ochrany v České republice dne 19. 12. 2014. Je vdaná, má dvě dcery, jedna žije ve Vietnamu, druhá dcera, narozená v roce, s ní žije na území České republiky. Vlast opustila z důvodu sloučení rodiny s manželem v roce 2008. V případě návratu do Vietnamu se obává sporu o pozemek. Její rodiče koupili v roce 1992 pozemek, na tomto pozemku chtěl někdo stavět, oni nechtěli pozemek prodat a stavební úřad jim proto dělal potíže. V roce 2004 jim město pozemek sebralo, přičemž na pozemku se začalo stavět již v roce 2000. Rodiče podali stížnost na městský úřad, protože nepřijali vyplacenou částku, ale nebylo jim vyhověno. Městský úřad vedl rodinu stěžovatelky kvůli sporu o pozemek na „černé listině“. Stěžovatelka měla dále problémy v zaměstnání, protože že podala stížnost na pracovní podmínky. V roce 2006 ji z práce vyhodili. Když v roce 2011 navštívila na tři měsíce Vietnam, aby její druhá dcera poznala rodinu, státní orgány za ní poslali lidi, aby ji způsobili potíže v pohybu při návštěvě blízkých. Stavební společnost za nimi poslala vymahače, kteří vyhrožovali, přišli do společnosti, kde pracovali její rodiče a majitel je pak vyhodil. Manžel žalobkyně má na území povolený trvalý pobyt a žije v České republice od roku 1992, dcera žalobkyně má na území taktéž povolený trvalý pobyt. Žalobkyně měla na území povolený dlouhodobý pobyt, v srpnu 2014 zjistila, že jí byl pobyt zrušen, neboť bydlela jinde, než kde měla nahlášený pobyt. Od advokáta se dozvěděla, že o pobyt

přišla 1. 6. 2013. Do Vietnamu se nemohou vrátit, jelikož dům rodičů je malý a všichni se tam nevejdou. Neustále by měli potíže kvůli pozemkům. Finanční prostředky na přestěhování nemají.

[2] V doplňujícím pohovoru ze dne 2. 3. 2017 žalobkyně uvedla, že je zaměstnaná na dohodu o pracovní činnosti u pana T. N. O., s nímž sdílí i společnou domácnost v Litvínově. Neví, jak má její přítel upraven pobyt v České republice, neboť žádost o trvalý pobyt mu byla zamítnuta. Sestěhovali se spolu již v roce 2014. Je stále vdaná, rozvod je komplikovaný. O mezinárodní ochranu požádala, protože jí byl zrušen pobyt na území České republiky, a tak po poradě se svým právním zástupcem vstoupila do azylového řízení. Kauza s pozemky se neposunula. V roce 2011 při návštěvě Vietnamu se na obecním úřadu tři hodiny řešil konflikt kolem těch pozemků, investoři jim vyhrožovali, že když nebudou souhlasit, že jim budou komplikovat život. Ve Vietnamu měla potíže sehnat práci, neboť pomáhala ostatním domoci se jejich práv, pomáhala jim vypisovat různé žádosti ohledně zdravotního pojištění, kolem mzdy, říkala jim, že mají právo na lékařskou prohlídku, volnou neděli a příplatek za přesčasy. Od zaměstnavatele dostala špatné doporučení; z další práce, kterou si našla, odešla, neboť musela pracovat hodně hodin za malou mzdu. Do Vietnamu se nechce vrátit, neboť by nemohla sehnat práci a pro její dceru tam nejsou vyhovující sociální podmínky.

[3] Rozhodnutím žalovaného ze dne 4. 4. 2017, č. j. OAM-694/ZA-ZA05-HA08-2014, (dále „napadené rozhodnutí“), bylo rozhodnuto o žádosti žalobkyně o udělení mezinárodní ochrany tak, že mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon o azylu“), se neuděluje.

[4] Krajský soud v Ústí nad Labem (dále „krajský soud“) rozsudkem ze dne 10. 12. 2018, č. j. 75 Az 3/2017 - 51, (dále „napadený rozsudek“), žalobu proti napadenému rozhodnutí zamítl. V napadeném rozsudku uvedl, že žalobkyně o azyl žádá zejména z obavy, že by nemohla ve své vlasti sehnat zaměstnání, pro potíže se stavební společností a městským úřadem ohledně letitého sporu o pozemek, který vedou její rodiče a v také z důvodu legalizace pobytu na území České republiky. Námitku nepřezkoumatelnosti krajský soud vyhodnotil jako nedůvodnou, neboť žalovaný v napadeném rozhodnutí podrobně rozvedl, z jakých důvodů mezinárodní ochranu žalobkyni nepřiznal, jakož i z jakých podkladů při své úvaze vycházel. Výrok napadeného rozhodnutí splňuje všechny náležitosti požadované správním řádem. Podle krajského soudu žalovaný správně vyhodnotil, že žalobkyně nemá pro udělení mezinárodní ochrany z uvedeného důvodu nárok. Udělení humanitárního azylu je na volné úvaze příslušného správního orgánu a rozhodnutí o něm přezkoumává soud pouze v omezeném rozsahu. Správní orgán řádně zjistil a posoudil jak osobní situaci žadatelky, tak i stav v její zemi, a pokud sám z toho nedovodil důvody pro udělení humanitárního azylu, je takové rozhodnutí v jeho pravomoci, zejména když žalobkyně ve správním řízení ani žádné důvody hodné zvláštního zřetele pro udělení humanitárního azylu sama neuváděla.

[5] K problematice sporu o pozemek rodičů krajský soud uvedl, že i v České republice existuje institut vyvlastnění, rodičům žalobkyně byla nabídnuta kompenzace, kterou nepřijali, a domáhají se tamními prostředky nápravy. Rodiče žalobkyně se snaží v zemi původu dokázat svou pravdu a své problémy nepovažují za natolik palčivé, aby kvůli nim museli svou zemi opustit. Za podstatné v tomto směru považoval soud dále skutečnost, že žalobkyně sama netvrdila, že by si na osoby, které jim vyhrožovali, stěžovali u tamní policie, která v předmětné věci ničeho nečinila; spor o pozemek je spíše v osobní než politické rovině. K tvrzeným materiálním důvodům, krajský soud uvedl, že ekonomické důvody nejsou azylově relevantní. Situaci, kterou si žalobkyně způsobilá svým jednáním, nelze řešit pomocí mezinárodní ochrany – řízení o udělení azylu v žádném případě nesupluje pobytové řízení cizinců, opačný závěr by svědčil o obcházení zákona. Jak uvedla sama žalobkyně, na území České republiky pobývá

pokračování

od roku 2008, přičemž o azyl požádala až za situace, kdy jí bylo zrušeno povolení k pobytu na území České republiky, neboť se nezdržovala na nahlášené adrese místa pobytu. Podle soudu nelze poskytnutí azylu zaměňovat s jinými formami legálního pobytu a účelově jej užívat ani v případě, že ostatní možnosti obnovy pobytového oprávnění jsou již vyčerpány.

II. Kasační stížnost a vyjádření

[6] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) podala proti napadenému rozsudku kasační stížnost z důvodů, které podřadila pod § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Podle stěžovatelky žalovaný i krajský soud opomněli souvztažnost mezi § 12, § 14 a § 14a zákona o azylu a v důsledku toho nepodrobili případ kompletnímu přezkumu.

[7] Stěžovatelka se domnívá, že v řízení vyšlo najevo, že je dána reálna hrozba vážné újmy v případě vycestování (důvod pro doplňkovou ochranu podle § 14a odst. 1 a odst. 2 písm. b) zákona o azylu), a to z důvodu, že ze strany státních orgánů nedojde k ochraně stěžovatelky před nevybíravými praktikami nikoliv jen soukromých osob, ale i správních orgánů které stěžovatelce i její rodině vyhrožovali. Tvrzení stěžovatelky o příslušnosti k perzekuované sociální skupině násilně a bez náhrady vyvlastněných osob jsou důvěryhodná a logická. Neochotou státu chránit vlastnická práva před vnějšími zásahy je zasahováno především do svobody vlastnictví. Z nashromážděných podkladů hrozba újmy a persekuce přímo plyne, ba co víc, již reálně proběhla. Je nesprávnou aplikací a výkladem práva, pokud žalovaný klade na stěžovatelku nepřiměřené břímě důkazní. Chybná interpretace a aplikace zákona o azylu vedla k nesprávnému právnímu posouzení, v důsledku kterého nebyly relevantní skutečnosti posouzeny v kontextu doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu.

[8] Krajský soud a správní orgán se relevantně nevypořádaly s otázkou možnosti udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu. Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že nelze a priori konstatovat, že k rozporu s mezinárodními závazky nemůže dojít (srov. rozsudek ze dne 17. 9. 2010, sp. zn. 2 Azs 14/2010 a ze dne 11. 3. 2015, sp. zn. 3 Azs 256/2014).

[9] Napadené rozhodnutí je rozporné, nezákonné a nepřezkoumatelné, protože příslušnost k sociální skupině (dlužníků pronásledovaných lichváři bez možnosti státní intervence proti vymáhání) nebyla jakkoliv zkoumána. Napadené rozhodnutí ignoruje hrozbu pronásledování ze strany státních úředníků (důvod pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu), správní orgán i soud nepochopitelně zdůvodňují rozhodnutí o žádosti stěžovatelky na základě situace jejich rodinných příslušníků. Náhrada za pozemek byla vzhledem k jeho hodnotě spíše symbolická, jednostranně určená a bez možnosti moderace nezávislým subjektem. Občané z Vietnamu nemají po návratu z ciziny prakticky možnost se usadit, neboť nezískají zaměstnání a s ohledem na chybějící sociální systém nemohou ani překlenout dobu po návrtu do vlasti. Na straně stěžovatelky proto existují důvody zvláštního zřetele, a tedy důvod pro udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu. Stěžovatelka cituje judikaturu k otázce humanitárního azylu, a má za to, že v jejím případě nastaly natolik závažné a výjimečně okolnosti, vzhledem ke kterým by neudělení humanitárního azylu bylo nehumánní. Správní uvážení nebylo v napadeném rozhodnutí nijak odůvodněno a krajský soud tuto nepřezkoumatelnost aproboval. Stěžovatelka navrhuje napadený rozsudek zrušit a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení

[10] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že trvá na správnosti svého rozhodnutí, postupoval v souladu se zákonem a situací stěžovatelky se dostatečně zabýval. Obavy, které stěžovatelka pocítuje, nejsou v souladu s ustálenou judikaturou důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. Ve smyslu zákona a judikatury není možné dlužníky považovat za sociální skupinu. Žalovaný neshledal podmínky pro udělení humanitárního azylu ani doplňkové ochrany. Ze zjištěných skutečností je patrné, že stěžovatelka žádá o udělení mezinárodní ochrany z důvodu legalizace pobytu v ČR. Žalovaný proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl pro nepřijatelnost, případně zamítl pro nedůvodnost.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[11] Nejvyšší správní soud shledal, že kasační stížnost je podána včas a je proti napadenému rozsudku přípustná, zabýval se proto otázkou, zda kasační stížnost podstatně přesahuje svým významem vlastní zájmy stěžovatelky ve smyslu § 104a s. ř. s. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být kasační stížnost odmítnuta jako nepřijatelná. K tomu, kdy je kasační stížnost ve věcech mezinárodní ochrany přijatelná, existuje početná a ustálená judikatura Nejvyššího správního soudu (viz zejm. usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39; všechna zde citovaná judikatura dostupná na www.nssoud.cz). Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je **nepřijatelná**.

[12] Nejvyšší správní soud v první řadě připomíná důvody žádosti o mezinárodní ochranu, které stěžovatelka uvedla ve své žádosti a pohovorech: spor o pozemek rodičů, který měl být vyvlastněn a následně potíže ze strany městského úřadu a stavební společnosti, dále problémy v zaměstnání z důvodu, že pomáhala ostatním prosazovat jejich práva. Pozemek patřil rodičům stěžovatelky, ti nadále žijí ve Vietnamu spolu s její dcerou. Pokud stěžovatelka v kasační stížnosti uvádí příslušnost k perzekuované sociální skupině násilně a bez náhrady vyvlastněných osob, soud odkazuje na skutková zjištění v řízení o mezinárodní ochraně, podle kterých došlo k vyvlastnění pozemku rodičů stěžovatelky, a to za náhradu (stěžovatelka uvádí, že náhrada za pozemek byla vzhledem k jeho hodnotě spíše symbolická), kterou rodiče odmítali přijmout. Nejvyšší správní soud nepochybuje o tom, že tvrzení stěžovatelky o vyvlastnění pozemku jsou důvěryhodná (přes dílčí nesrovnalosti o využití pozemku po jeho zabavení). I ze zpráv o zemi původu (srov. např. Zpráva o dodržování lidských práv za rok 2015 ze dne 13. dubna 2016, Ministerstvo zahraničních věcí Spojených států amerických) vyplývá, že vláda získává půdu kvůli infrastrukturním projektům, a to konfiskací půdy vlastníkům, přičemž stanovování ceny není transparentní, v posledním desetiletí přitom dramaticky vzrostl počet stížností týkajících se sporů o půdu. Zdůvodnění rozhodnutí o žádosti stěžovatelky na základě situace jejich rodinných příslušníků je logické, problémy s pozemkem trvající od roku 2004 se totiž týkaly primárně rodičů stěžovatelky, kteří, jak poznamenal krajský soud, své problémy nepovažují za natolik palčivé, aby kvůli nim museli svou zemi opustit. Stěžovatelka v žádosti o mezinárodní ochranu netvrdila příslušnost k sociální skupině dlužníků pronásledovaných lichváři bez možnosti státní intervence proti vymáhání, v tomto ohledu uvedla pouze vyhrožování lidí najatých ze strany investorů a městského úřadu, a to kvůli konfliktu s pozemkem, ne z důvodu, že by stěžovatelka měla nějaké dluhy. Krajský soud v souladu s tím konstatoval, že stěžovatelka neuvedla žádné relevantní skutečnosti, jež by nasvědčovaly závěru, že by byla příslušníkem sociální skupiny ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu.

[13] Stěžovatelka namítá opomenutí souvztažnosti mezi § 12, § 14 a § 14a zákona o azylu. Nejvyšší správní soud k tomu uvádí, že žalovaný se v napadeném rozhodnutí vypořádal se všemi formami mezinárodní ochrany, tedy azylem, doplňkovou ochranou i humanitárním azylem, krajský soud posuzoval žalobu v rozsahu uplatněných žalobních námitek. Podle stěžovatelky

pokračování

jí hrozí vážná újma podle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu, a to z důvodu nedostatku ochrany ze strany státních orgánů. Krajský soud považoval za podstatnou skutečnost, že stěžovatelka netvrdila, že by si na osoby, které jí vyhrožovali, stěžovali u policie. Postupoval tak v souladu s judikaturou, dle které k udělení doplňkové ochrany je třeba splnit všechny podmínky stanovené § 14a odst. 1 zákona o azylu, včetně podmínky, že žadatel nemůže nebo není ochoten z důvodu nebezpečí vážné újmy využít ochrany státu v zemi původu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2008, č. j. 5 Azs 50/2008 - 62, a ze dne 16. 9. 2008, č. j. 3 Azs 48/2008 - 57).

[14] Stěžovatelka namítá, že správní orgán a soud se relevantně nevypořádaly s otázkou možnosti udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu. Nejvyšší správní soud konstatuje, že žalovaný tuto otázku posoudil a dospěl k závěru, že případné vycestování žadatelky nepředstavuje rozpor s mezinárodními závazky ČR. Stěžovatelka v žalobě proti posouzení možnosti udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu nic konkrétního nenamítala. V průběhu jednání uvedla, že s druhem čeká další dítě, a druh a dcera by se museli vzdát trvalého pobytu, pokud by odcestovali se stěžovatelkou do Vietnamu. Krajský soud se v bodech 39-40 obecně vyjádřil k situaci stěžovatelky, kdy vyhodnotil její žádost o mezinárodní ochranu jako účelovou, a konstatoval, že situaci, kterou si způsobila stěžovatelka svým jednáním nelze řešit pomocí mezinárodní ochrany. Nejvyšší správní soud ve své judikatuře dlouhodobě připomíná, že rodinné poměry žadatele o mezinárodní ochranu mohou být důvodem pro udělení některého z pobytových oprávnění podle zákona o pobytu cizinců, mimo zcela výjimečné případy však nepostačují pro udělení doplňkové ochrany (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2007, č. j. 2 Azs 30/2007 - 69). Mezinárodní ochrana nemůže sloužit jako náhrada institutů upravených právě v zákoně o pobytu cizinců – primárním účelem azylového řízení není legalizace pobytu cizince na území České republiky (srov. rozsudek ze dne 21. 3. 2018, č. j. 6 Azs 6/2018 - 33). Krajský soud se mohl k rodinné situaci stěžovatelky vyjádřit podrobněji, nicméně jeho úvahy nevybočují z výše uvedené judikatury k otázce rodinného života a doplňkové ochrany.

[15] K námitce týkající se posouzení otázky udělení azylu z humanitárních důvodů lze odkázat na ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu (např. rozsudky ze dne 19. 7. 2004, č. j. 5 Azs 105/2004 - 72, č. 375/2004 Sb. NSS, nebo ze dne 22. 1. 2004, č. j. 5 Azs 47/2003 - 48) z níž vyplývá, že smyslem institutu humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu je, aby rozhodující správní orgán měl možnost azyl poskytnout i v situacích, kdy sice není možné udělit žadateli azyl podle § 12 a § 13 zákona o azylu, ale přesto by bylo v daném případě „nehumánní“ azyl neposkytnout. Žalovaný se zabýval otázkou humanitárního azylu na základě individuální situace stěžovatelky (s. 10 napadeného rozhodnutí), krajský soud se námitkou neudělení humanitárního azylu zabýval v souladu s ustálenou judikaturou (bod 32-36 napadeného rozsudku), neboť posouzení důvodů pro udělení humanitárního azylu soud přezkoumává pouze v omezeném rozsahu.

IV. Závěr, náklady řízení

[16] S ohledem na uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že jeho ustálená a vnitřně jednotná judikatura poskytuje dostatečnou odpověď na námitky obsažené v kasační stížnosti a krajský soud se v napadeném rozsudku od této judikatury neodchyluje. Nejvyšší správní soud neshledal ani žádný jiný důvod pro přijetí kasační stížnosti k věcnému projednání a konstatuje, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatelky, shledal ji proto ve smyslu § 104a s. ř. s. nepřijatelnou a odmítl ji.

[17] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 3 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s., podle něhož nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, byla-li kasační stížnost odmítnuta.

Poučení: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 7. srpna 2019

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu